

‘PRIVATE VIEW’: OPERA ALS THRILLER

Met Hitchcock naar de opera

09 MEI 2015 | TOM JANSSENS

Het recept van een goede thriller? IJzige suspense, hardgekookte humor en ethische dubbelzinnigheid. Of we daar binnenkort ook hedendaagse muziek aan kunnen toevoegen, weten we volgende week, wanneer ‘Private view’, de eerste opera van Annelies Van Parys, in première gaat.

Annelies Van Parys en Gaea Schoeters. ‘Dé vraag bij “Private view” is: zullen de personages erin slagen om te veranderen?’ Fred Debrock

Van *Don Giovanni* over *Carmen* tot *Lulu*: met moord en opera zit het best goed. Maar een opera als thriller hebben we nog niet vaak gezien. In *Private view* injecteren componiste Annelies Van Parys en schrijfster Gaea Schoeters het operagenre met een Hitchcockachtige mix van suspense en tongue-in-cheekhumor. In De Singel, waar de productie van Muziektheater Transparant wordt klaargestoomd, praten Van Parys en Schoeters ijsig kalm over hun thrilleropera. Nochtans is de spanning te snijden: er is net een nieuwe versie van de partituur aangeleverd en binnen enkele dagen beginnen de eerste repetities met het ensemble. Volgende week gaat de voorstelling in de Antwerpse opera in première als openingsstuk van het hedendaags muziektheaterfestival Opera XXI. *Private view* laat de kijker als detective op zoek gaan naar daders en lijken. En is niet elke toeschouwer ook een voyeur die binnen gluurt in andermans leven? Of zoals het ooit klonk in een Hitchcockfilm: ‘*inside you somewhere, there’s somebody nobody knows about.*’

Hoe hoog was de nood om een opera te schrijven?

Annelies Van Parys: ‘Ik wilde al heel lang, sinds 2009 ongeveer, iets avondvullends schrijven. Toen de plannen wat concreter werden, ben ik op zoek gegaan naar een geschikt onderwerp. Ik heb eerst lang zitten zoeken in Griekse tragedies en Shakespeare, maar daar vond ik niks naar mijn gading. Tot mijn partner op een bepaald moment vroeg: “Wat wil je écht doen?” Pas toen besepte ik dat ik liefst van al een Hitchcockopera wilde maken, want ik vind Hitchcock echt fantastisch. Het idee om een thriller te schrijven, sprak me meteen aan. Mijn keuze viel op *Rear window*, waarin James Stewart met een gebroken been in zijn appartement zit en naar de overburen gluurt. Het leuke aan die film is dat hij heel teatraal is: alles is gefilmd vanuit één perspectief, en harde actie is er niet. Ook het thema voyeurisme vond ik een boeiend element. *Rear window* speelt zich bovendien af in een flatgebouw en gaat daardoor ook over sociale isolatie, een actueel thema.’

Maar uiteindelijk is het dus niet ‘Rear window’ geworden?

Van Parys: ‘Om juridische redenen bleek het bijzonder moeilijk om Hitchcock om te zetten in opera. *Private view* is dan ook geen remake van *Rear window*, maar vertrekt wel vanuit hetzelfde basisidee. Iemand kijkt en ziet alleen de oppervlakte, weet niet wat er gebeurt en begint op basis daarvan te interpreteren en conclusies te trekken.’

Hoe hebben jullie dat idee verder uitgewerkt? De aanwezigheid van zowel een librettist als een scenarist doet een creatief parcours vermoeden.

Gaea Schoeters: ‘Toen ik erbij betrokken raakte, hadden regisseur Tom Creed en librettiste Jen Hadfield al een basis gelegd voor het verhaal en de personages. Jen is echt fantastisch in poëtische teksten schrijven die tegelijk heel grappig zijn. Haar libretto bevat even goede oneliners als de meeste Hitchcockfilms. Maar het was nog een beetje zoeken naar de spanningsboog. Ik ben er dan als scenarist bij gekomen om de dramatische lijn uit te zetten. Het aspect van voyeurisme bracht ons aanvankelijk tot Facebook en sociale media, waar we vrijwillig een stuk van onze privacy opgeven en ons in de publieke ruimte begeven. Veel van wat je op Facebook ziet, interpreteer je ook vanuit je eigen vooroordelen. Maar uiteindelijk hebben we dat teruggebracht naar een analoog universum, waardoor het verhaal universeler werd. Annelies is trouwens een analoog mens, iemand die nog componeert met potlood en papier.’

Van Parys: ‘Ook de videokunstenaars van het collectief 33 1/3, die de scenografie verzorgen, hadden geen zin om Facebook erbij te betrekken. Zeker als je met video werkt, is het nogal evident om te verwijzen naar digitale wereld.’

Schoeters: ‘Verder was er het thema van sociale isolatie. Mensen die steeds dichterbij elkaar leven, maar ook steeds verder van elkaar af staan. Dat zijn we allemaal gaan combineren. Hoeveel sociale achterdocht komt voort uit dingen die we denken gezien te hebben? Kan zoiets negatiefs als een moord mensen dichterbij elkaar brengen? Kan angst ervoor zorgen dat sociale isolatie doorbroken wordt? Het leuke voor mij was dat de personages voor een groot stuk uitgetekend waren. Ik kreeg met andere woorden van Jen de legoblokjes, en ik mocht er het flatgebouw mee maken.’

En wie woont er zoal in jullie flatgebouw?

Schoeters: ‘De personages uit het verhaal moet je bekijken als metaforen. De centrale vraag bij hen is: hoe kunnen ze losbreken uit het leven waarin ze vastzitten? Wanneer de opera begint, zijn alle personages vastgeroest. Er is iemand die nooit haar appartement verlaat en naarmate de dag vordert steeds neurotischer wordt. De buurman zit ergens op de grens tussen seksverslaving en narcisme. Er is ook een kleinburgerlijk koppel dat over zichzelf denkt dat het een

spannend en fantastisch leven leidt. Verder is er een koppel vrouwen dat verwickeld is in een relatie met psychologisch geweld: de ene partner domineert de andere. Dat heeft Annelies ook prachtig in muziek omgezet.’

Van Parys: ‘Die twee vrouwen hebben volledig verschillend materiaal. Degene die gedomineerd wordt, heeft een zeer lethargische zangstijl. Haar partner zingt zeer heftig, met harde akkoorden. Diezelfde akkoorden staan ook onder het zangmateriaal van de andere: de gedomineerde vrouw wordt altijd begeleid door de muziek van haar partner. Pas wanneer ze aan het eind van de opera ontsnapt, krijgt ze een eigen stem.’

Schoeters: ‘Bij alle personages is de vraag: zullen ze erin slagen om te veranderen? De moord – of althans: het vermoeden van moord – veroorzaakt een schok van onrust en paranoia. Kan die angst hen dichter bij elkaar brengen?’

Het woordje thriller is daarnet gevallen. Is dat hoe jullie de opera zouden omschrijven?

Schoeters: ‘Qua verhaal is het wel een thriller, denk ik. Toch is het geen klassieke *whodunit* maar eerder een *didhedoit*. Net als Hitchcock wilden we het publiek in de rol van voyeur dwingen. En dus hebben we een spanningsvlak gecreëerd tussen het publiek en de wereld van de personages. Op het niveau van de personages krijg je een zuivere thriller. Dan is er een verteller, die fungeert als geweten en vanuit zijn middenveld een soort kritiek formuleert. Ten slotte is er het publiek zelf, dat niet zeker weet of het al dan niet een moord heeft gezien. Waarbij de vraag opduikt: waar begint en eindigt de sociale verantwoordelijkheid van iemand die toekijkt?’

Van Parys: ‘Hoe dat allemaal op scène zal uitpakken, hangt voor een groot stuk af van de verhouding tussen beeld en muziek. Dat weten we in dit stadium van het proces nog niet. De toon van de muziek zal het beeld kleuren, en omgekeerd.’

Welke beelden zullen we te zien krijgen?

Schoeters: ‘Het videocollectief heeft gekozen om te werken met *found footage*, beeldrecyclage van fragmenten uit rechtenvrije films of commercials. Die beelden werden allemaal naar zwart-wit omgezet, voor zover ze dat nog niet waren. Het acteerwerk wordt dus door video gedaan, die gemanipuleerd is via een

kleurcodering. De slechterik kan bijvoorbeeld worden neergezet door vijftien verschillende soorten ‘slechteriken’ die allemaal dezelfde kleurcode krijgen. Dat maakt dat er geen vaste gezichten zijn die gekoppeld zijn aan een rol.’

Van Parys: ‘Hetzelfde is ook het geval voor de muziek. Ook daar is er geen vaste rolverdeling, want elke zanger zingt twee rollen. De zangers geven dus eerder hun stem aan de personages op video. Soms zingen ze allemaal samen als een Grieks koor. Omdat de personages eerder metaforisch zijn ingekleurd, ben ik ook muzikaal extreem te werk gegaan. Elke rol heeft een typische zangstijl. Zo is er een hysterisch karakter dat de hele tijd extreem hoog zingt. Die partij is quasi onzingbaar, maar de zangeres in kwestie slaagt er wél in om verstaanbaar te zijn. Doorgaans probeer ik in mijn muziek lijnen op elkaar af te stemmen, maar in dit werk staan ze soms gewoon diametraal tegenover elkaar. Op één uitzondering na: er zijn twee karakters die muzikaal naar elkaar toegroeien. Maar de overige personages staan elk op zich.’

Hoe ben je omgegaan met het thrilleraspect bij het schrijven van de muziek?

Van Parys: ‘Ik heb geprobeerd om spanning in de muziek te leggen en ergens naartoe te bouwen. Maar ik wilde een soort thrillersfeer creëren zonder filmmuziek te imiteren. Er zijn natuurlijk een aantal trucs die je kan inzetten: als je een donkere klank maakt, associeer je die automatisch met dreiging. Toch wilde ik meer subtiele muziek schrijven met kleuren die wel donker zijn, maar niet op zo’n manier dat iedereen van mijlenver een moord voelt aankomen. Ik probeerde het allemaal net ietsje fijner in te kleuren.’

Interessant aan thrillers is de pendelbeweging tussen weten en raden, angst en twijfel. Dat heeft iets heel muzikaals.

Schoeters: ‘Spanning opbouwen is inderdaad een kwestie van ritme, net zoals muziek. Het heeft allemaal te maken met wie wat weet, en op welk moment. We hebben geprobeerd om daar op drie manieren mee te spelen. De personages weten niet allemaal dezelfde dingen. De verteller weet dingen die personages niet weten of die het publiek niet zeker weet. En het publiek heeft ook weer een andere kijk op de zaak: de toeschouwer krijgt stukken te zien die hij wel of niet als een moord kan interpreteren. Door te spelen met kennis en voorkennis kan je een goede spanningsboog opbouwen.’

Van Parys: ‘Naarmate het stuk vordert en de spanning zich verspreidt, verandert ook de muzikale kleur van de personages. Elk personage heeft naast het muzikale materiaal ook zijn of haar specifieke klankkleur, die veranderingen ondergaat. Aan mijn werktafel heb ik geregeld zitten gniffelen over hoe het allemaal in elkaar valt. Er zal wel niemand zijn in het publiek die dat allemaal bewust hoort, maar als componiste is het wel enorm leuk wanneer alle elementen in elkaar klikken.’

‘Private view’ gaat in première op 13/5 in Opera Antwerpen.

Annelies Van Parys:

‘Ik wilde subtiele muziek schrijven. De kleuren mogen donker zijn, maar niet zodat iedereen van mijlenver een moord voelt aankomen’

Meer?

Lees de volledige krant digitaal.

(<http://www.standaard.be/plus/ochtend>)